

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені І. І. МЕЧНИКОВА
ФАКУЛЬТЕТ ПСИХОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ
КАФЕДРА ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ ТА СОЦІАЛЬНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ

ПЕДАГОГІКА ВИЩОЇ ШКОЛИ

ЕЛЕКТРОННІ МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до практичних занять з курсу «Педагогіка вищої школи»
для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності В11 Філологія
(спеціалізація: В11.01 Українська мова та література
та В11.10 Прикладна лінгвістика)

Одеса
ОНУ імені І. І. Мечникова
2026

УДК 378.016:81'243-057.85(072)
П24

Укладач:

М. І. Рябенко, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогічної освіти та соціальної реабілітації ОНУ імені І. І. Мечникова.

Рецензенти:

Н. В. Нагорна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної роботи ОНУ імені І. І. Мечникова;

М. В. Ткаченко, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри фізіології, здоров'я і безпеки людини та природничої освіти ОНУ імені І. І. Мечникова.

*Рекомендовано вченою радою факультету психології та соціальної роботи
ОНУ імені І. І. Мечникова.
Протокол № 12 від 11 червня 2026 р.*

П24 **Педагогіка** вищої школи [Електронний ресурс] : електрон. метод. рек. до практ. занять з курсу «Педагогіка вищої школи» для здобувачів другого (магіст.) рівня вищ. освіти спец. В11 Філологія (спеціалізація: В11.01 Українська мова та література та В11.10 Прикладна лінгвістика) / уклад. М. І. Рябенко. Одеса : ОНУ імені І. І. Мечникова, 2026. 38 с. 0,7 МБ.

Методичні рекомендації містять загальні положення про курс, зміст навчальної дисципліни, тематику та зміст практичних занять: мету, ключові поняття питання для обговорення, практичні завдання, рекомендовану літературу та перелік питань для підсумкового контролю.

Методичні рекомендації розроблені для здобувачів спеціальності В11 Філологія та допомагають при підготовці до практичних занять, оформлені робіт при самостійному виконанні завдань.

УДК 378.016:81'243-057.85(072)

ЗМІСТ

1. Загальні положення	4
2. Зміст навчальної дисципліни	7
3. Тематика та зміст практичних занять	15
4. Питання для підсумкового контролю	32
5. Список рекомендованої літератури	35
6. Інформаційні ресурси	37

1. Загальні положення

Сучасний соціокультурний та освітній простір висуває принципово нові вимоги до підготовки фахівців у системі вищої освіти. Магістранти філологічного факультету — це майбутня інтелектуальна еліта, чия професійна діяльність не обмежуватиметься лише науковими дослідженнями в царині лінгвістики чи літературознавства. Значна частина випускників магістратури пов'яже своє майбутнє з викладацькою та науково-педагогічною діяльністю у закладах вищої освіти. Саме тому курс «Педагогіка вищої школи» є невід'ємним складником професійного становлення магістра-філолога.

Специфіка педагогічної науково-педагогічної діяльності в закладах вищої освіти полягає не лише у досконалому володінні словом, а й у вмінні транслювати знання, формувати критичне мислення здобувачів та керувати складними процесами мовної комунікації в аудиторії. Справжній викладач-філолог сучасних закладів вищої освіти — це не просто ретранслятор інформації, а фасилітатор, ментор і дослідник, який володіє цифровими інструментами навчання, розуміє психологію студентства та вміє проектувати ефективне освітнє середовище тощо

Мета цих методичних рекомендацій — допомогти магістрантам опанувати теоретичні засади та практичний інструментарій в організації підготовки до практичних занять з курсу «Педагогіка вищої школи». Методичні рекомендації структуровані відповідно до робочої програми дисципліни і покликані допомогти здобувачам вищої освіти у:

- системному освоєнні змісту лекційного курсу;
- якісній підготовці до семінарських і практичних занять;
- організації самостійної та науково-дослідної роботи;
- формуванні готовності до проходження асистентської практики.

Особливу увагу в посібнику приділено сучасним тенденціям розвитку вищої освіти: інтеграції в європейський освітній простір, застосуванню інноваційних методів навчання (проблемних лекцій, методів кейсів,

дискусійних панелей), а також специфіці викладання філологічних дисциплін в умовах змішаного та дистанційного навчання.

Метою навчальної дисципліни є підготовка здобувачів другого рівня вищої освіти до науково-педагогічної діяльності у закладах вищої освіти а також сформувати у майбутніх викладачів-філологів системне бачення освітнього процесу в закладі вищої освіти та розвинути практичні навички для успішної науково-педагогічної діяльності, ефективного кураторства (тьюторства) і проектування сучасного освітнього середовища.

Одними з основних завдань навчальної дисципліни є

- Формування професійно значущих якостей особистості здобувачів як майбутніх фахівців, які мають компетентно здійснювати навчально-виховну та соціально-педагогічну функції своєї професійної діяльності;
- Розвиток творчої особистості майбутніх фахівців як викладачів вищої школи та педагогів-дослідників, які реалізовуватимуть й розроблятимуть інноваційні методи та технології навчання й виховання студентів;
- Удосконалення практичних навичок та вмінь студентів щодо реалізації методик психолого-педагогічної діагностики, розширення їх особистісного професійного досвіду щодо організації безперервної самоосвітньої діяльності та науково-дослідної роботи в умовах сучасного педагогічного процесу вищої школи;
- Допомогти майбутнім фахівцям вищої школи у самостійній роботі над проблемами закладу вищої освіти, у підвищенні рівня їх педагогічної майстерності.
- ознайомити здобувачів з основами освітнього менеджменту й моніторингу у закладі вищої освіти;

Після успішного завершення навчального курсу «Педагогіка вищої школи» здобувач зможе знати:

- ✓ Вчення про сутність людини, виховання як суспільно-історичне явище;
- ✓ Сучасну систему освіти України та розвинутих країн зарубіжжя;

- ✓ Усвідомлювати науково-педагогічну діяльність, як одну з центральних категорій педагогіки вищої школи;
- ✓ Специфіку предмету і об'єкту педагогіки вищої школи;
- ✓ Зміст, процес, методи, форми організації навчання у вищій школі;
- ✓ Специфіку організації самостійної роботи здобувача другого рівня вищої освіти.

Також, по завершенню засвоєння дисципліни «Педагогіка вищої школи» здобувач вищої освіти повинен вміти:

- Вести професійну науково-пошукову діяльність; брати участь в організації наукових педагогічних дослідженнях;
- Володіти навичками педагогічної взаємодії зі здобувачами вищої освіти, організації та проведення освітнього у закладах вищої освіти;
- Застосовувати принципи наукової організації педагогічної праці;
- Сприяти самовихованню, самоосвіті та саморозвитку майбутнього фахівця;

2. Зміст дисципліни «Педагогіка вищої школи»

Зміст курсу «Педагогіка вищої школи» складається з чотирьох змістових модулів та розраховано на 12 тем. Перший модуль «Загальні основи педагогіки вищої школи» присвячено історико-теоретичному фундаменту вищої освіти та методології її дослідження, зокрема, аналізується генеза світових університетських систем; визначається науковий апарат дисципліни; Характеризуються теоретичні, емпіричні та статистичні методи дослідження. Окреслюється специфіка магістранта як майбутнього науково-педагогічного дослідника тощо.

Другий змістовий модуль розкриває теоретичні засади, технології та інструменти організації навчання у закладах вищої освіти, зокрема, розглядаються категорії дидактики, сучасні дидактичні моделі змісту освіти та документи, що його регламентують; дається класифікація методів навчання; детально аналізуються вимоги до проектування лекцій, семінарів, практичних занять; вивчаються провідні підходи та види навчання; аналізується інструментарій традиційних та інноваційних технологій а також специфіка впровадження інклюзивної освіти.

Третій змістовий модуль фокусується на психолого-педагогічних особливостях студентства та виховній місії науково-педагогічного працівника й куратора (тьютора), зокрема, подається психолого-педагогічний портрет студентського віку, його кризи, суперечності та особливості адаптації до закладу вищої освіти; висвітлюються напрями виховання молоді; характеризуються технології особистісно зорієнтованого виховання, самовиховання та перевиховання студентів; визначається правовий і професійний статус куратора як ментора, коуча та медіатора; описується діагностичний інструментарій вивчення особистості студента тощо.

Завершальний четвертий змістовий модуль курсу присвячено правовим засадам функціонування ЗВО, взаємодії учасників освітнього процесу, питанням професійного вигорання, побудови кар'єри та дотримання академічної доброчесності, зокрема, розкриттю засад державної політики та

джерела правового регулювання вищої школи. Аналізується нормативно-правова база: базовий Закон України «Про освіту», профільні закони «Про вищу освіту» та «Про наукову і науково-технічну діяльність»; визначається система органів управління вищою освітою; окреслюється правовий статус осіб, які навчаються; аналізується професійний статус сучасного викладача; досліджуються сутність академічної доброчесності; специфіка виникнення міжособистісних та професійних конфліктів; психологічні загрози в роботі викладача; визначаються етапи професійного зростання та побудови успішної кар'єри; висвітлюються правові та етичні аспекти протидії корупційним проявам в освітньому середовищі вищої школи тощо.

Змістовий модуль 1. ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ ПЕДАГОГІКИ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Тема1. Історичні передумови виникнення системи вищої освіти як об'єкту педагогіки вищої школи

Особливості виникнення й функціонування перших закладів вищої освіти у зарубіжних країнах. Сучасний стан та перспективи розвитку систем вищої освіти зарубіжних країн (США, Великобританії, Німеччині, Франції, Іспанії, Італії, Греції, Китаю та ін.) в контексті Болонського процесу. Сучасні пріоритети розвитку зарубіжних систем вищої освіти, основні напрями її реформування у XXI столітті.

Становлення й історичний розвиток системи вищої освіти в Україні. Зміст навчання та особливості організації освітнього процесу в Острозькій та Києво-Могилянській академіях, класичних університетах України (Львівському, Чернівецькому, Харківському, Київському). Чинники становлення та етапи розвитку Новоросійського (Імператорського) університету, успадкування й розвиток його традицій в ОНУ ім. І.І. Мечникова. Сучасна система вищої освіти України, її стратегічні завдання, пріоритетні напрями та основні шляхи реформування й подальшої модернізації в умовах розвитку європейської

освітньо-наукової інтеграції. Законодавчі та нормативні акти, що регламентують функціонування сучасної системи вищої освіти в Україні (Закони України «Про вищу освіту» (2014 р.), «Про освіту» (2017 р.); Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2021–2031 роки; Національна рамка кваліфікацій; Державні стандарти вищої освіти).

Тема 2. Предмет, завдання, категорії педагогіки вищої школи

Предмет, завдання та функції педагогіки вищої школи як галузі науки. Місце педагогіки вищої школи в системі освітніх, педагогічних наук, її роль у процесі євроінтеграції і модернізації вищої освіти. Категорії педагогіки вищої школи: методологічні (педагогічна ідея, педагогічна концепція, педагогічна теорія, педагогічна закономірність, педагогічна парадигма, педагогічний підхід, педагогічний принцип); процесуальні (вища освіта; виховання, навчання, розвиток, формування особистості здобувача вищої освіти; освітній процес, освітньо-наукове середовище закладу вищої освіти; інклюзивна освіта). Зв'язок педагогіки вищої школи з іншими науками: соціальною, віковою і педагогічною психологією, логікою, філософією, соціологією, методиками викладання навчальних дисциплін. Актуальні проблеми теорії і практики педагогіки вищої школи.

Тема 3. Основи методології педагогіки вищої школи

Сутність поняття «методологія педагогіки вищої школи». Принципи наукового педагогічного дослідження. Принцип цілісного вивчення педагогічного явища чи процесу. Принцип комплексного використання методів дослідження під час вивчення проблем педагогіки вищої школи. Принцип об'єктивності. Принцип єдності вивчення і виховання особистості студента. Принцип одночасного вивчення студентського колективу і особистості. Принцип історизму. Принцип поєднання наукової сміливості з найбільшою передбачливістю. Принцип глибинного розгляду досліджуваної проблеми. Принцип педагогічної ефективності. Основні вимоги до проведення досліджень в галузі педагогіки вищої школи: загальні та специфічні. Логіка та концептуальний апарат науково-педагогічного дослідження. Характеристика

теоретичних, емпіричних та статистичних методів науково-педагогічного дослідження. Специфіка науково-дослідницької діяльності здобувача як майбутнього викладача-дослідника проблем педагогіки вищої школи.

Змістовий модуль 2. ДИДАКТИКА ВИЩОЇ ШКОЛИ

Тема 4. Специфіка організації освітнього процесу у вищій школі

Дидактика вищої школи як галузь освітніх, педагогічних наук, її завдання та провідні категорії. Сутність і структура освітнього процесу у сучасній вищій школі, його специфічні ознаки та функції. Дидактичні моделі (державно-відомча, розвивальна, раціоналістична, феноменологічна, неінституціональна) змісту вищої освіти. Документи, що визначають зміст вищої освіти (Державний стандарт спеціальності. Освітньо-професійна програма. Навчальний план. Робоча програма, силабус навчальної дисципліни). Особливості проектування навчального плану, складання графіків освітнього процесу. Здобувач вищої освіти як провідний суб'єкт освітнього процесу, унікальна особистість, замовник /інвестор освітніх послуг, оцінювач їх якості, носій академічної доброчесності. Сутність і структура провідних видів діяльності здобувача вищої освіти (навчально-пізнавальної, навчально-професійної, самостійно-дослідницької, науково-дослідницької), психолого-педагогічні вимоги щодо їх організації. Роль і місце самостійної роботи здобувача під час опанування змісту вищої освіти, вимоги до її організації, контролю та оцінювання.

Тема 5. Закономірності, принципи, методи і форми організації освітнього процесу у вищій школі

Поняття закономірності освітнього процесу, характеристика провідних принципів його організації у закладі вищої освіти. Основні класифікації методів організації освітнього процесу у вищій школі, їх характеристика. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності. Методи навчання залежно від типу пізнавальної діяльності. Методи навчання за джерелом (словесні, наочні, практичні), логікою та способами передачі (пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемного викладу,

евристичний, дослідницький) інформації. Активні та інтерактивні методи організації освітнього процесу у вищій школі. Класифікація основних форм організації освітнього процесу у вищій школі. Провідні види та функції лекцій у вищій школі, їх структурна побудова, вимоги до проектування й проведення, критерії оцінювання їх ефективності. Семінарські та практичні заняття: типи, структура, критерії оцінювання ефективності. Сутність і специфіка організації навчальної, виробничої, переддипломної (науково-дослідної) практики здобувачів вищої освіти, вимоги та критерії оцінювання якості їхньої самостійної діяльності.

Тема 6. Сучасні дидактичні підходи та освітні технології у вищій школі

Сутність і характеристика провідних видів навчання (догматичного, пояснювально-ілюстративного, проблемно-розвивального, евристичного, інноваційного). Специфіка сучасних дидактичних підходів (знаннєво-когнітивного, функціонального (контекстного, компетентнісного), практико-зорієнтованого, студентоцентрованого, андрагогічного) до організації освітнього процесу у вищій школі, їх концептуальні ідеї, можливості та способи впровадження. Характеристика систем проблемно-евристичного, інтерактивного, дистанційного (змішаного) навчання. Сутність і способи реалізації традиційних та інноваційних освітніх технологій (ігрових, тренінгових, інформаційно-комунікативних, проектних, цифрових) у вищій школі. Особливості впровадження технологій інклюзивної освіти у вищій школі.

Змістовий модуль 3. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИХОВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Тема 7. Здобувач вищої освіти як предмет виховання

Психолого-педагогічна характеристика студентства як специфічної вікової та соціальної групи. Типологія студентів, ієрархія їхніх потреб. Закономірності розвитку і формування особистості пори студентської юності. Основні

суперечності та кризи студентського віку. Проблеми і особливості адаптації здобувачів до соціального середовища закладу вищої освіти. Специфіка формування, розвитку та професіоналізації особистості здобувача вищої освіти як майбутнього фахівця. Психолого-педагогічне обстеження особливостей та етапів розвитку студентської академічної групи, міжособистісних стосунків її членів. Органи студентського самоврядування, їх роль в організації життєдіяльності, вільного часу та культурно-дозвілєвої діяльності здобувачів вищої освіти, розвитку їх лідерських якостей та навичок соціально доцільної поведінки. Специфіка діяльності студентських едвайзерів та медіаторів.

Тема 8. Принципи, методи, форми і технології виховання здобувачів вищої освіти

Мета, завдання, принципи та провідні напрями виховання (громадянсько-патріотичного, правового, морально-етичного, гендерного, екологічного, валеологічного, естетичного, полікультурного, професійного і т.д.) сучасної студентської молоді у вітчизняних та зарубіжних закладах вищої освіти. Характеристика традиційних та інноваційних форм, засобів і методів виховання здобувачів вищої освіти, специфічних особливостей виховних (особистісно зорієнтованих, здоров'язберезувальних, фасилітативних) технологій. Технологія самовиховання здобувачів вищої освіти. Технологія перевиховання здобувачів вищої освіти. Технологія виховання культури академічної доброчесності здобувачів вищої освіти. Технологія професійного виховання здобувачів вищої освіти.

Тема 9. Куратор як тьютор-дослідник та організатор виховного колективу студентської академічної групи

Статус, роль, права, обов'язки та функції куратора студентської академічної групи. Особливості його організаційно-виховної діяльності як тьютора, коуча, наставника, медіатора та едвайзера індивідуальних освітніх маршрутів здобувачів вищої освіти. Особливості психолого-педагогічного вивчення характеристик особистості студента та колективу студентської академічної групи. Діагностико-методичний інструментарій куратора як

дослідника індивідуальних, гендерних, професійних та соціальних характеристик особистості здобувача вищої освіти, способи вияву рівнів їх сформованості. Способи проєктування виховної роботи з членами студентської академічної групи, особливості та етапи формування виховного колективу. Засоби попередження та конструктивного вирішення конфліктів в студентській академічній групі. Професійне портфоліо куратора, засоби формування його позитивного педагогічного іміджу.

Змістовий модуль 4. Управління закладом вищої освіти та академічна культура

Тема 10 Суб'єкти управління закладом вищої освіти

Правовий статус закладу вищої освіти. Типи закладів вищої освіти. Загальна характеристика Закону України «Про вищу освіту». Сутність управління та його роль у суспільстві. Управлінська діяльність як різновид соціальної діяльності. Природа державного управління та його специфіка. Принципи державного управління. Функції державного управління. Принципи управління освітою. Органи державної влади та органи місцевого самоврядування як суб'єкти управління закладом освіти. Учасники освітнього процесу як суб'єкти управління закладом вищої освіти. Посади науково-педагогічних працівників. Права та обов'язки науково-педагогічних працівників. Основні повноваження керівника закладу вищої освіти. Повноваження керівника факультету, інституту вищого навчального закладу. Правовий статус керівника кафедри. Робочі та дорадчі органи ЗВО. Вчена рада ЗВО як колегіальний орган управління закладу вищої освіти. Особливості повноважень Органів громадського самоврядування закладів вищої освіти. Правовий статус здобувачів вищої освіти. Повноваження органів студентського самоврядування вищого навчального закладу. Функції Наглядової ради закладу вищої освіти. Статус та повноваження профспілкових організацій в ЗВО. Механізми громадського контролю у сфері вищої освіти.

Тема 11. Загальні засади академічної доброчесності

Поняття та складові академічної культури. Поняття академічна доброчесність. Основні джерела формування стандартів академічної доброчесності. Історія розвитку стандартів академічної доброчесності. Дотримання академічної доброчесності учасниками освітнього процесу. Поняття порушення академічної доброчесності. Причини та умови, що породжують порушення академічної доброчесності учасниками освітнього процесу ЗВО. Види порушень академічної доброчесності. Види відповідальності за порушення стандартів академічної доброчесності. Шляхи подолання порушень академічної доброчесності в закладах вищої освіти. Суб'єкти та механізми формування академічної доброчесності. Загальні засади проблеми корупції в системі вищої освіти України. Суб'єкти протидії та профілактики корупції у ЗВО. Методи та форми організації протидії та попередження корупції в ЗВО. Міжнародний досвід попередження корупції в ЗВО.

Тема 12. Конфлікти та стрес в освітньому процесі ЗВО

Конфлікти та шляхи його подолання. Типи конфліктних особистостей. Види поведінки особистостей у конфліктній ситуації. Керівник і конфлікти. Типові помилки керівника у розв'язанні конфліктів. Шляхи подолання конфліктів. Правила запобігання і розв'язання конфліктів. Принципи і тактика розв'язання конфліктів. Сутність та види конфліктів в освітньому процесі ЗВО. Конфлікт науково-педагогічний працівник-керівник закладу. Конфлікт науково-педагогічний працівник-здобувач освіти. Конфлікт здобувач-здобувач. Конфлікт науково-педагогічний працівник - науково-педагогічний працівник. Сутність стресу. Професійний стрес та чинники, що впливають на його виникнення у науково-педагогічних працівників. Основні прояви професійного стресу у науково-педагогічних працівників. Синдром «професійного вигорання» як результат хронічного професійного стресу у науково-педагогічних працівників. Технології профілактики подолання професійного стресу та синдрому «професійного вигорання».

3. Тематика практичних занять

Тематика практичних занять розраховано на 12 годин (6 занять) для здобувачів очної форми навчання та 8 годин (4 заняття) для студентів заочної форми навчання.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Очна	Заочна
1.	Сучасного стан розвитку системи вищої освіти в Україні та зарубіжних країнах	2	2
2.	Методи, засоби і форми організації освітнього процесу у вищій школі	2	2
3.	Здобувач вищої освіти як предмет виховання	2	
4.	Виховна діяльність куратора студентської академічної групи	2	2
5.	Правовий статус учасників освітнього процесу ЗВО	2	2
6.	Гармонізація освітнього простору ЗВО: запобігання конфліктам та правопорушенням»	2	
Разом		18	4

Практичне заняття з дисципліни «Педагогіка вищої школи» є видом навчального заняття, спрямованим на поглиблення теоретичних знань та формування практичних умінь і професійних компетентностей майбутнього викладача. Підготовка до занять передбачає самостійне опрацювання здобувачами наукових джерел та інформаційних ресурсів, аналіз ключових понять та виконання творчих і аналітичних завдань із візуалізацією результатів (у вигляді схем, таблиць, мультимедійних презентацій, доповідей чи рефератів). Практична робота орієнтована на розвиток у магістрантів здатності критично аналізувати й проектувати освітню діяльність у закладах вищої освіти.

Головна мета практичних занять — системне формування базових професійно-педагогічних компетентностей майбутнього педагога вищої школи.

Практикум спрямований на те, щоб перевести теоретичні знання з чотирьох змістових модулів курсу у площину стійких практичних умінь, навичок і готовності до інноваційної педагогічної діяльності. На сьогодні підготовка до практичних занять потребує від здобувача вищої освіти високої організації, систематичної та уважної самостійної роботи використовуючи рекомендовану літературу з дотриманням стандартів академічної доброчесності та норм діючих нормативно-правових актів. У разі виникнення будь-яких запитань чи необхідності у додаткових роз'ясненнях щодо виконання завдань під час підготовки до практичних занять, або існує потреба у коментарях чи додаткових консультаціях в процесі самостійного вивчення джерел, звертайтеся до науково-практичних працівників, які працюють з вами на лекційних та практичних заняттях.

Практичні заняття з курсу «Педагогіка вищої школи» скеровані також на сприяння розвитку логічного мислення, можливості висловлювати й аргументувати власні думки, тому пам'ятайте, що успіх на практичному занятті напряду залежить від вашої активності, готовності експериментувати, дискутувати та критично мислити тощо. Бажаємо вам натхненної та продуктивної роботи на шляху до педагогічної майстерності!

Практичне заняття 1

Тема: Сучасного стан розвитку системи вищої освіти в Україні та зарубіжних країнах

Мета: поглибити й систематизувати знання магістрантів про сучасні тенденції, стратегічні завдання та пріоритети розвитку вищої освіти в Україні та світі в контексті Болонського процесу; розвивати навички порівняльного (компаративного) аналізу освітніх систем, критичного мислення, вміння аргументувати власну позицію та візуалізувати аналітичні дані; формувати готовність до проектування індивідуального освітнього маршруту студента з урахуванням досвіду провідних закордонних університетів.

Ключові поняття: Болонський процес, європейська освітньо-наукова інтеграція, інтернаціоналізація вищої освіти, академічна мобільність, студентоцентроване навчання, глобалізація освіти, трициклова система вищої освіти, інноваційні освітні тренди.

Питання для обговорення:

1. Сучасні моделі та пріоритетні напрями реформування систем вищої освіти зарубіжних країн у XXI столітті (досвід США, Великої Британії, Німеччини та Китаю).
2. Трансформація європейського простору вищої освіти. Які виклики та переваги несе інтернаціоналізація для гуманітарних (філологічних) факультетів?
3. Стратегічні завдання та основні шляхи модернізації вищої освіти в Україні.
4. Аналіз нормативно-правового забезпечення вищої школи.
5. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні.
6. Інтеграція української філологічної науки та освіти в європейський дослідницький простір: мовний бар'єр, збереження національної ідентичності та вимоги до публікаційної активності викладача.

Практичні завдання

1. Користуючись ресурсами мережі Інтернет та рекомендованою літературою, здійсніть порівняльний аналіз організації навчання на філологічних факультетах України та однієї із зарубіжних країн (на вибір). Результат оформлюється у вигляді порівняльної таблиці.
2. Уявіть себе викладачем вищої школи. Спираючись на європейський тренд студентоцентрованого навчання та вибірковість дисциплін, запропонуйте назву та коротку анотацію (3-4 речення) для авторського інноваційного курсу за вибором для бакалаврів-філологів, який міг би зацікавити

сучасного європейського або українського студента. (наприклад: «Цифрова гуманітаристика» тощо).

3. Проаналізуйте чинне законодавство України щодо академічної мобільності студентів. Складіть структурно-логічну схему або інфографіку: «Алгоритм дій магістранта-філолога для участі в міжнародній програмі обміну (на прикладі Erasmus+)». Окресліть педагогічні переваги, які отримує майбутній викладач завдяки такому досвіду.

Література

1. Педагогіка вищої школи : Підручник для здобувачів другого рівня вищої освіти педагогічних університетів / С.Г. Немченко, В.В. Крижко, І.Ф. Шумілова, О.М. Старокожко, О.Б. Голік. Бердянськ: БДПУ, 2020. 517 с.
2. Марцева Л.А. Педагогіка і психологія вищої школи : навч. посіб. Житомир: Державний університет «Житомирська політехніка», 2022. 150 с.
3. Стинська В.В. Методика викладання у вищій школі: навчальний посібник. Івано–Франківськ : 2022. 180 с. URL: <https://surl.li/kwlsiz>
4. Шевчук С.С., Кулішов В.С. Дидактика професійної освіти: практикозорієнтований аспект: навчально-методичний посібник. Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПНУ, 2021. 212 с. URL: <https://surl.li/xwnfth>

Практичне заняття 2

Тема: Методи, засоби і форми організації освітнього процесу у вищій школі

Мета: поглибити знання магістрантів про класифікацію методів, засобів та організаційних форм навчання у ЗВО; навчити диференціювати традиційні, активні та інтерактивні технології навчання; розвивати методичне мислення, навички публічного виступу, вміння моделювати логіку лекційного та семінарського занять, адаптувати навчальний матеріал під дистанційний та змішаний формати; формувати вміння доцільно добирати методичний

інструментарій для викладання теоретичних та практичних філологічних дисциплін (мовних, літературознавчих, перекладацьких).

Ключові поняття: форми організації навчання, академічна лекція, інноваційні види лекцій (проблемна, лекція-візуалізація, лекція-дискусія), семінарське заняття, практичне заняття, методи навчання, інтерактивні методи (кейс-метод, «мозковий штурм», дебати), засоби навчання, цифрові дидактичні інструменти.

Питання для обговорення:

1. Поняття закономірності освітнього процесу, характеристика провідних принципів його організації у закладі вищої освіти.
2. Основні класифікації методів організації освітнього процесу у вищій школі, їх характеристика.
3. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності.
4. Методи навчання залежно від типу пізнавальної діяльності.
5. Методи навчання за джерелом (словесні, наочні, практичні), логікою та способами передачі (пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемного викладу, евристичний, дослідницький) інформації.
6. Активні та інтерактивні методи організації освітнього процесу у вищій школі.
7. Класифікація основних форм організації освітнього процесу у вищій школі.
8. Провідні види та функції лекцій у вищій школі, їх структурна побудова, вимоги до проектування й проведення, критерії оцінювання їх ефективності.
9. Семінарські та практичні заняття: типи, структура, критерії оцінювання ефективності.
10. Сутність і специфіка організації навчальної, виробничої, переддипломної (науково-дослідної) практики здобувачів вищої освіти, вимоги та критерії оцінювання якості їхньої самостійної діяльності.

Практичні завдання

1. Уявіть, що ви починаєте викладати у закладі вищої освіти. Вам доручили провести першу лекцію та перше практичне заняття з вибіркової дисципліни (наприклад: «Методика викладання мови та літератури» — оберіть самостійно). Вам потрібно письмово розробити дидактичну модель цих двох занять, виконавши такі кроки:

Формулювання цілей та вибір методів

Крок 1. Визначте тему заняття. Сформулюйте 3 результати навчання (що студент зможе робити після заняття). Оберіть три інноваційні методи навчання (наприклад: кейс-метод, коопероване навчання, дискусія за методом «акваріуму», «перевернутий клас») та письмово обґрунтуйте, чому саме вони ефективні для філологів у цій темі.

Паспорт засобів навчання: Крок 2. Складіть перелік текстових, наочних та цифрових засобів (наприклад: інтерактивні дошки, корпуси текстів, платформи для гейміфікації типу Kahoot/Mentimeter, мультимедійні презентації). Опишіть, на якому етапі заняття кожний засіб буде використано.

Хронометраж та сценарій взаємодії: Крок 3. Опишіть форму організації (лекція чи практичне). Створіть коротку таблицю-таймінг: тривалість етапу, діяльність викладача, активність студентів. Забезпечте, щоб пасивне слухання тривало не більше ніж 20-25% часу.

2. Оберіть будь-яку відкриту лекцію чи онлайн-курс з філологічної дисципліни на українських або міжнародних платформах. Напишіть експертну рецензію (обсяг: 2–3 сторінки) на це заняття з позиції педагогіки вищої школи, проаналізувавши такі аспекти:

- ✓ Аналіз форм та методів: Які методи навчання (словесні, наочні, практичні, проблемні) використав лектор? Як утримувалася увага аудиторії в цифровому середовищі?

- ✓ Оцінка засобів навчання: Наскільки якісно інтегровано візуальний контент (презентації, скринкасти, інфографіку, інтерактивні лінки)?
- ✓ Зворотний зв'язок: Які форми контролю та самоконтролю передбачені в курсі (тести, взаємооцінювання (peer-to-peer), відкриті питання)?
- ✓ Методичні рекомендації: Запропонуйте 3 конкретні кроки, як покращити це заняття, перевівши його з пасивного перегляду в активне навчання.

Література

1. Педагогіка вищої школи : Підручник для здобувачів другого рівня вищої освіти педагогічних університетів / С.Г. Немченко, В.В. Крижко, І.Ф. Шумілова, О.М. Старокожко, О.Б. Голік. Бердянськ: БДПУ, 2020. 517 с.
2. Марцева Л.А. Педагогіка і психологія вищої школи : навч. посіб. Житомир: Державний університет «Житомирська політехніка», 2022. 150 с.
3. Стинська В.В. Методика викладання у вищій школі: навчальний посібник. Івано–Франківськ : 2022. 180 с. URL: <https://surl.li/kwlsiz>
4. Шевчук С.С., Кулішов В.С. Дидактика професійної освіти: практикозорієнтований аспект: навчально-методичний посібник. Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПНУ, 2021. 212 с. URL: <https://surl.li/xwnfth>

Практичне заняття 3

Тема: Здобувач вищої освіти як предмет виховання

Мета: поглибити та систематизувати знання магістрів про психолого-педагогічні особливості студентства, кризові періоди, закономірності професіоналізації та динаміку розвитку академічної групи; розвивати навички психолого-педагогічної діагностики, критичного аналізу соціальних та особистісних суперечностей студентського віку, проектування стратегій адаптації та медіації в освітньому середовищі; формувати педагогічну емпатію,

готовність до суб'єкт-суб'єктної взаємодії із майбутніми студентами, розуміння важливості студентського самоврядування та інституту едвайзерства.

Ключові поняття: студентство, студентський вік, соціалізація, професіоналізація, аксіологічна сфера, криза ідентичності, дезадаптація, академічна група, групова динаміка, студентське самоврядування, академічний едвайзер (куратор-наставник), медіація в освіті.

Питання для обговорення:

1. Психолого-педагогічна характеристика студентства як специфічної вікової та соціальної групи.
2. Типологія студентів, ієрархія їхніх потреб.
3. Закономірності розвитку і формування особистості пори студентської юності.
4. Основні суперечності та кризи студентського віку.
5. Проблеми і особливості адаптації здобувачів до соціального середовища закладу вищої освіти.
6. Специфіка формування, розвитку та професіоналізації особистості здобувача вищої освіти як майбутнього фахівця.
7. Психолого-педагогічне обстеження особливостей та етапів розвитку студентської академічної групи, міжособистісних стосунків її членів.
8. Органи студентського самоврядування, їх роль в організації життєдіяльності, вільного часу та культурно-дозвілєвої діяльності здобувачів вищої освіти, розвитку їх лідерських якостей та навичок соціально доцільної поведінки.
9. Специфіка діяльності студентських едвайзерів та медіаторів.

Практичні завдання:

1. **Кейс:** Студент першого курсу спеціальності «Прикладна лінгвістика» відчуває гостру кризу адаптації: обсяг читання величезний, мовні пари вимагають публічних виступів, виникає «синдром відмінника» (у школі був найкращим, в університеті — середній рівень).

- Проявляються ознаки дидактичної дезадаптації. *Завдання:* Розробіть «Дорожню карту підтримки» від імені академічного едвайзера (наставника). Які інструменти фасилітації ви використаєте?
2. В академічній групі виник конфлікт між студентами через розподіл обов'язків під час підготовки до університетського Тижня мов. Староста тисне авторитетом, частина групи оголосила бойкот. *Завдання:* Пропишіть покроковий сценарій зустрічі студента-медіатора з конфліктуючими сторонами для вирішення цієї ситуації.
3. Органи студентського самоврядування хочуть перезавантажити дозвілєву діяльність факультету, щоб вона працювала на розвиток soft skills (лідерство, командність). *Завдання:* Розробіть концепцію та програму інтерактивного заходу (наприклад: *Літературний Stand-Up, Лінгвістичний хакатон чи дебати «Штучний інтелект проти живого перекладача» тощо*). Покажіть, як цей захід вирішує проблему культурного дозвілля та формування лідерських якостей.

Література

1. Зайченко І.В. Теслюк В.М. Каленський А.А. Основи педагогічної майстерності та етика викладача вищої школи. Підручник. Київ: Ліра-К. 2024. 484 с.
2. Короткова Ю.М., Новікова О.О., Мухіна О.О. Основи педагогічної майстерності й творчості викладача закладу вищої освіти. Навч. посіб. Одеса: Олді+. 2023. 162.
3. Педагогіка вищої школи : Підручник для здобувачів другого рівня вищої освіти педагогічних університетів / С.Г. Немченко, В.В. Крижко, І.Ф. Шумілова, О.М. Старокожко, О.Б. Голік. Бердянськ: БДПУ, 2020. 517 с.
4. Марцева Л.А. Педагогіка і психологія вищої школи : навч. посіб. Житомир: Державний університет «Житомирська політехніка», 2022. 150 с.

Практичне заняття 4

Тема: Виховна діяльність куратора студентської академічної групи

Мета: поглибити знання магістрів про зміст, напрями, форми та методи виховної роботи куратора; розкрити нормативно-правові та організаційні засади діяльності наставника академічної групи у ЗВО. розвивати вміння проектувати виховний простір, моделювати кураторські години, діагностувати мікроклімат групи, застосовувати методи етнопедагогіки та національно-патріотичного виховання засобами філологічних дисциплін. формувати готовність до виконання ролі викладача-наставника (фасилітатора), виховувати педагогічний такт, емпатію та відповідальність за ціннісно-світоглядний розвиток майбутніх фахівців.

Ключові поняття: виховна діяльність, куратор академічної групи, функції кураторства, кураторська година, виховна система групи, національно-патріотичне виховання, академічна доброчесність, соціометрія, суб'єкт-суб'єктна взаємодія, педагогічний такт

Питання для обговорення:

1. Статус, роль, права, обов'язки та функції куратора студентської академічної групи.
2. Особливості його організаційно-виховної діяльності як тьютора, коуча, наставника, медіатора та едвайзера індивідуальних освітніх маршрутів здобувачів вищої освіти.
3. Особливості психолого-педагогічного вивчення характеристик особистості студента та колективу студентської академічної групи.
4. Діагностико-методичний інструментарій куратора як дослідника індивідуальних, гендерних, професійних та соціальних характеристик особистості здобувача вищої освіти, способи вияву рівнів їх сформованості.

5. Способи проєктування виховної роботи з членами студентської академічної групи, особливості та етапи формування виховного колективу.
6. Засоби попередження та конструктивного вирішення конфліктів в студентській академічній групі.
7. Професійне портфоліо куратора, засоби формування його позитивного педагогічного іміджу.

Практичні завдання:

1. Розробіть детальний технологічний план-конспект кураторської години для першокурсників-філологів, спрямованої на національно-патріотичне та громадянське виховання (наприклад з теми: «Слово як зброя»): *Специфіка*: Замість стандартної лекції-бесіди використовуйте інтерактивну форму (наприклад: *поетичний батл, текстологічний квест, аналіз сучасних українських медіа-наративів або сторітелінг тощо*).
2. **Кейс**: Під час сесії виявилось, що 70% студентів вашої кураторської групи (2 курс) здали курсові роботи з української літератури, які містять тотальний плагіат або згенеровані штучним інтелектом без ререйтингу. Староста заявляє: *«Всі так роблять, у нас немає часу читати стільки першоджерел!»*. *Завдання*: Опишіть стратегію дій куратора. Які виховні методи (переконання, дискусія, метод створення виховних ситуацій) ви застосуєте замість суто адміністративних покарань?
3. **Кейс**: У групу іноземних студентів, які вивчають українську мову як іноземну, прийшов новий студент. Він тримається ізольовано, пропускає кураторські години, не бере участі у спільному чаті, демонструє ознаки етнокультурної дезадаптації. *Завдання*: Запропонуйте міні-план дій куратора щодо інкультурації та залучення цього студента до життєдіяльності групи через мовно-культурні заходи.

Література

1. Зайченко І.В. Теслюк В.М. Каленський А.А. Основи педагогічної майстерності та етика викладача вищої школи. Підручник. Київ: Ліра-К. 2024. 484 с.
2. Короткова Ю.М., Новікова О.О., Мухіна О.О. Основи педагогічної майстерності й творчості викладача закладу вищої освіти. Навч. посіб. Одеса: Олді+. 2023. 162.
3. Педагогіка вищої школи : Підручник для здобувачів другого рівня вищої освіти педагогічних університетів / С.Г. Немченко, В.В. Крижко, І.Ф. Шумілова, О.М. Старокожко, О.Б. Голік. Бердянськ: БДПУ, 2020. 517 с.
4. Марцева Л.А. Педагогіка і психологія вищої школи : навч. посіб. Житомир: Державний університет «Житомирська політехніка», 2022. 150 с.

Практичне заняття 5

Тема: Правовий статус учасників освітнього процесу ЗВО

Мета: формувати чітке розуміння сутності правового статусу науково-педагогічних працівників (НПП) та здобувачів освіти; детально вивчити їхні права, обов'язки, гарантії та особливості правового регулювання в умовах воєнного стану; озвивати правове мислення, навички тлумачення нормативно-правових актів, уміння юридично грамотно діяти в конфліктних ситуаціях та захищати академічні свободи й права учасників освітнього процесу. виховувати правову культуру, повагу до закону, принциповість у питаннях академічної доброчесності та готовність захищати інтереси й права студентства.

Ключові поняття: Правовий статус, науково-педагогічні працівники (НПП), здобувачі вищої освіти, академічні права та свободи, посадові обов'язки, соціально-правові гарантії, правовий режим воєнного стану, студентське самоврядування, захист прав учасників освітнього процесу.

Питання для обговорення:

1. Поняття правового статусу.
2. Посади педагогічних та науково-педагогічних працівників.
3. Основні права педагогічних та науково-педагогічних працівників.
4. Обов'язки педагогічних та науково-педагогічних працівників.
5. Гарантії педагогічних та науково-педагогічних працівників.
6. Роль педагогічних та науково-педагогічних працівників у захисті прав, свобод і інтересів здобувачів освіти.
7. Правовий статус педагогічних та науково-педагогічних працівників в період правового режиму воєнного стану.
8. Основні права здобувачів вищої освіти.
9. Основні обов'язки здобувачів вищої освіти.
10. Повноваження студентського самоврядування щодо захисту основних прав здобувачів вищої освіти.

Практичні завдання:

1. Кейс: Студент-магістр філологічного факультету подав заяву на вибір спецкурсу «Комп'ютерна лінгвістика». Деканат відмовив, мотивуючи тим, що група не набралася (записалося лише 3 студенти), і примусово записав його на «Компаративістику». Студент стверджує, що це порушення його права на вибір освітньої траєкторії. *Завдання:* Проаналізуйте ситуацію з позиції Закону України «Про вищу освіту». Хто правий? Яке законне компромісне рішення може запропонувати університет?
2. Кейс: Доцент кафедри української мови через безпекову ситуацію виїхав за кордон (в європейську країну). Він продовжує якісно та вчасно вести всі лекції онлайн, перевіряє роботи в Moodle. Проте ректорат вимагає його особистої присутності на робочому місці або погрожує звільненням за «прогул». *Завдання:* Які права має викладач в умовах воєнного стану щодо дистанційної роботи? Проаналізуйте статтю 60-2 КЗпП України та особливості регулювання праці в період

дії воєнного стану. Складіть письмову відповідь-обґрунтування від імені викладача.

3. Уявіть, що Вчена рада університету намагається затвердити нове «Положення про відрахування студентів», де зазначено, що студента можна відрахувати за «критику адміністрації ЗВО у соцмережах».
- Завдання:* Від імені голови Студентського самоврядування напишіть юридичне заперечення (протест) на цей пункт проекту Положення, спираючись на статтю 40 Закону України «Про вищу освіту» (Повноваження органів студентського самоврядування).

Література

1. Зайченко І.В. Теслюк В.М. Каленський А.А. Основи педагогічної майстерності та етика викладача вищої школи. Підручник. Київ: Ліра-К. 2024. 484 с.
2. Короткова Ю.М., Новікова О.О., Мухіна О.О. Основи педагогічної майстерності й творчості викладача закладу вищої освіти. Навч. посіб. Одеса: Олді+. 2023. 162.
3. Марцева Л.А. Педагогіка і психологія вищої школи : навч. посіб. Житомир: Державний університет «Житомирська політехніка», 2022. 150 с.
4. Про академічну доброчесність: Закон України від 18 грудня 2025 р. № 4742-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4742-20/conv#Text> (дата звернення 28.05.2026).
5. Про вищу освіту : Закон України від 01 липня 2014 р. №1556-VII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення 28.05.2025).
6. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України від 26.11.2015 №848-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19> (дата звернення: 28.05. 2026).
7. Про освіту : Закон України від 05 вересня 2017 р № 2145-VIII: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення 28.05.2026).

8. Педагогічна Конституція Європи URL: Педагогічна конституція Європи URL:
9. Педагогіка вищої школи : Підручник для здобувачів другого рівня вищої освіти педагогічних університетів / С.Г. Немченко, В.В. Крижко, І.Ф. Шумілова, О.М. Старокожко, О.Б. Голік.Бердянськ: БДПУ, 2020. 517 с.

Практичне заняття 6

Тема: Гармонізація освітнього простору ЗВО: запобігання конфліктам та правопорушенням»

Мета: сформувати системні знання про сутність академічної доброчесності, корупційні ризики, природу та види конфліктів у ЗВО; розкрити психологічні механізми виникнення професійного стресу та синдрому «етичного й професійного вигорання» викладача; розвивати навички виявлення та запобігання плагіату/конфліктам, використання медіаційних технік регулювання суперечностей, а також застосування технік психологічної саморегуляції та профілактики стресу; нульову толерантність до академічного нечестя та корупції, формувати культуру екологічного професійного спілкування та педагогічний такт майбутнього викладача вищої школи.

Ключові поняття: Академічна доброчесність, академічний плагіат, фабрикація, фальсифікація, корупційні ризики, деструктивний конфлікт, конфліктогени, професійний стрес, емоційне вигорання, копінг-стратегії, стрес-менеджмент.

Питання для обговорення:

1. Поняття академічна доброчесність.
2. Поняття порушення академічної доброчесності.
3. Причини та умови, що породжують порушення академічної доброчесності учасниками освітнього процесу ЗВО.
4. Види порушень академічної доброчесності.

5. Шляхи подолання порушень академічної доброчесності в закладах вищої освіти.
6. Суб'єкти та механізми формування академічної доброчесності.
7. Загальні засади проблеми корупції в системі вищої освіти України.
8. Методи та форми організації протидії та попередження корупції в ЗВО.
9. Конфлікти та шляхи його подолання. Типи конфліктних особистостей.
10. Типові помилки керівника у розв'язанні конфліктів.
11. Шляхи подолання конфліктів.
12. Сутність та види конфліктів в освітньому процесі ЗВО.
13. Сутність стресу. Професійний стрес та чинники, що впливають на його виникнення у науково-педагогічних працівників.
14. Основні прояви професійного стресу у науково-педагогічних працівників. Синдром «професійного вигорання» як результат хронічного професійного стресу у науково-педагогічних працівників.
15. Технології профілактики подолання професійного стресу та синдрому «професійного вигорання».

Практичні завдання:

1. Кейс: Магістрант філологічного факультету подав розділ дипломної роботи про метафоричний дискурс Ліни Костенко. Перевірка на плагіат показала 95% унікальності, проте науковий керівник помітив, що текст стилістично бездоганний, але абсолютно порожній за змістом — у ньому вигадані цитати з віршів, яких поетка ніколи не писала, а терміни сплутані (ознаки «галюцинацій» ШІ). Сам студент заперечує порушення, бо «текст написаний з нуля і плагіату немає». *Завдання:* Визначте, який вид академічного правопорушення тут наявний (фабрикація, фальсифікація чи плагіат)? Запропонуйте алгоритм дій викладача для доведення цього факту та етичної розмови зі студентом.
2. Створіть пам'ятку для студентів молодших курсів: «Як правильно здійснювати парафраз та цитування літературознавчих джерел, щоб уникнути ненавмисного плагіату».

3. Під час практичного заняття з мовознавства викладач різко прокоментував відповідь студентки: *«З таким рівнем розуміння граматики вам краще пости в інстаграмі писати, а не магістратуру закінчувати»*. Студентка заплакала, демонстративно вийшла з аудиторії, а група написала колективну скаргу декану про булінг та неетичну поведінку науково-педагогічного працівника. Викладач вважає це «виявом академічної вимогливості» і критикою за діло. *Завдання:* Здійсніть лінгвоконфліктологічний аналіз репліки викладача. Пропишіть покроковий сценарій розв'язання цього конфлікту за допомогою стратегії Співпраці.

Література

1. Зайченко І.В. Теслюк В.М. Каленський А.А. Основи педагогічної майстерності та етика викладача вищої школи. Підручник. Київ: Ліра-К. 2024. 484 с.
2. Короткова Ю.М., Новікова О.О., Мухіна О.О. Основи педагогічної майстерності й творчості викладача закладу вищої освіти. Навч. посіб. Одеса: Олді+. 2023. 162.
3. Марцева Л.А. Педагогіка і психологія вищої школи : навч. посіб. Житомир: Державний університет «Житомирська політехніка», 2022. 150 с.
4. Про академічну доброчесність: Закон України від 18 грудня 2025 р. № 4742-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4742-20/conv#Text> (дата звернення 28.05.2026).
5. Про вищу освіту : Закон України від 01 липня 2014 р. №1556-VII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення 28.05.2025).
6. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України від 26.11.2015 №848-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19> (дата звернення: 28.05. 2026).
7. Про освіту : Закон України від 05 вересня 2017 р № 2145-VIII: URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення 28.05.2026).

8. Педагогічна Конституція Європи URL: Педагогічна конституція Європи URL:

9. Педагогіка вищої школи : Підручник для здобувачів другого рівня вищої освіти педагогічних університетів / С.Г. Немченко, В.В. Крижко, І.Ф. Шумілова, О.М. Старокожко, О.Б. Голік. Бердянськ: БДПУ, 2020. 517 с.

4. Питання для підсумкового контролю

1. Розкрийте предмет, об'єкт та категорії педагогіки вищої школи.
2. Поясніть місце педагогіки вищої школи в системі педагогічних наук.
3. Розкрийте зв'язок педагогіки вищої школи з іншими науками.
4. Розкрийте методологію та логіку науково-педагогічного дослідження.
5. Опишіть предмет дидактики вищої школи, визначте її провідні категорії.
6. Схарактеризуйте специфіку, функції та особливості організації освітнього процесу у закладі вищої освіти (ЗВО).
7. Назвіть основні структурні компоненти освітнього процесу як дидактичної системи ЗВО, прокоментуйте їх.
8. Охарактеризуйте провідні закономірності та принципи організації освітнього процесу у ЗВО.
9. Розкрийте специфіку сучасних дидактичних парадигм вищої освіти (компетентнісної, когнітивної, контекстної, студентоцентрованої).
10. Схарактеризуйте особливості сучасних освітніх технологій та видів навчання у ЗВО.
11. Опишіть суть викладання та учіння як діяльності суб'єктів освітнього процесу вищої школи.
12. Розкрийте поняття змісту вищої освіти, її ступневість; розкрийте суть нормативних документів, що визначають зміст вищої освіти.
13. Охарактеризуйте провідні класифікації методів навчання у ЗВО.

14. Опишіть специфіку активних та інтерактивних методів навчання.
15. Розкрийте дидактичні функції сучасних засобів навчання у ЗВО.
16. Опишіть сутність організаційних форм навчання у вищій школі.
17. Охарактеризуйте лекцію як метод та провідну форму організації освітнього процесу у ЗВО.
18. Проаналізуйте види і структуру сучасної лекції, методику їх підготовки і вимоги щодо проведення.
19. Прокоментуйте суть і структуру різних видів семінарських/практичних занять.
20. Розкрийте алгоритм підготовки викладача та студента до семінарського заняття.
21. Охарактеризуйте сутність та педагогічні умови ефективної організації самостійної роботи студентів, особливості її контролю.
22. Опишіть роль навчальної та виробничої практики у фаховій підготовці студентів, особливості її організації у ЗВО.
23. Розкрийте сутність, функції та види контролю навчально-пізнавальної діяльності студентів.
24. Опишіть технологію рейтингової системи перевірки та оцінки знань студентів.
25. Охарактеризуйте специфіку навчально-методичного забезпечення освітнього процесу у закладі вищої освіти з огляду на ліцензаційні та акредитаційні вимоги.
26. Охарактеризуйте викладача як суб'єкта, проектувальника й реалізатора освітніх послуг.
27. Опишіть специфіку рольових функцій викладача вищої школи як організатора й менеджера освітнього процесу.
28. Розкрийте складові дослідницької культури викладача вищої школи.
29. Розкрийте зміст провідних ролей і функцій куратора академічної групи, способів його виховної діяльності.

30. Проаналізуйте провідні напрями і зміст виховної роботи зі студентською молоддю у ЗВО.

31. Опишіть сучасні методи і форми виховної роботи із здобувачами вищої освіти.

32. Проаналізуйте сучасний стан та недоліки у виховній роботі у ЗВО.

33. Розкрийте особливості та кризи студентського віку, їх причини та способи подолання.

34. Проаналізуйте суть провідних положень державних документів про вищу освіту.

35. Охарактеризуйте особливості історичного розвитку системи вищої освіти України.

36. Розкрийте особливості структури вищої освіти України, опишіть основні типи ЗВО.

37. Проаналізуйте особливості історичного розвитку системи вищої освіти у зарубіжних країнах.

38. Розкрийте сутність педагогічного менеджменту закладу вищої освіти (ЗВО).

39. Схарактеризуйте провідні принципи педагогічного менеджменту у ЗВО.

40. Опишіть способи реалізації методів педагогічного менеджменту на рівні факультету.

41. Розкрийте сутність педагогічного моніторингу, його мету і завдання у ЗВО.

42. Схарактеризуйте види педагогічного моніторингу, їх провідні функції.

43. Проаналізуйте способи моніторингу академічних досягнень здобувачів вищої освіти.

44. Опишіть специфіку професійної діяльності сучасного викладача вищої школи як організатора суб'єкт-суб'єктної (партнерської) взаємодії та менеджера освітнього процесу.

45. Схарактеризуйте нові функції та ролі викладача як андрагога (консультанта, коуча, фасилітатора, тьютора, модератора, наставника, ментора, едвайзера індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів вищої освіти, супервайзера).

5. Список рекомендованої літератури

1. Аріелі Д. Чесно про (не) чесність / пер. з англ. Д. Завалій. Львів: Видавництво Старого Лева. 2019. 288 с.
2. Зайченко І.В. Теслюк В.М. Каленський А.А. Основи педагогічної майстерності та етика викладача вищої школи. Підручник. Київ: Ліра-К. 2024. 484 с.
3. Короткова Ю.М., Новікова О.О., Мухіна О.О. Основи педагогічної майстерності й творчості викладача закладу вищої освіти. Навч. посіб. Одеса: Олді+. 2023. 162.
4. Марцева Л.А. Педагогіка і психологія вищої школи : навч. посіб. Житомир: Державний університет «Житомирська політехніка», 2022. 150 с.
5. Етичний кодекс вченого України. Національна академія наук. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/26166/24-Code.pdf?sequence=1> (дата звернення: 01.08.2025).
6. Європейська Хартія дослідників (лист МОН) URL: <http://h2020.com.ua/wp-content/uploads/2015/11/Book.pdf> (дата звернення: 01.08.2025).
7. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 28.08. 2025).
8. Короткова Ю.М., Новікова О.О., Мухіна О.О. Основи педагогічної майстерності й творчості викладача закладу вищої освіти. Навч. посіб. Одеса: Олді+. 2023. 162.
9. Педагогіка вищої школи : Підручник для здобувачів другого рівня вищої освіти педагогічних університетів / С.Г. Немченко, В.В. Крижко, І.Ф. Шумілова, О.М. Старокожко, О.Б. Голік. Бердянськ: БДПУ, 2020. 517 с.
10. Стинська В.В. Методика викладання у вищій школі: навчальний посібник. Івано–Франківськ : 2022. 180 с. URL: <https://surl.li/kwlsiz>
11. Теслюк В.М. Т 36 Формування педагогічної майстерності майбутнього викладача : теоретико-методичний аспект : монографія. Київ:Ліра-К, 2020.

260 с.

- 12.Теслюк В.М. ТЗ6 Розвиток педагогічної майстерності викладача: монографія. – К : Видавництво Ліра-К, 2020. 224 с.
- 13.Шевчук С.С., Кулішов В.С. Дидактика професійної освіти: практикозорієнтований аспект: навчально-методичний посібник. Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПНУ, 2021. 212 с. URL: <https://surl.li/xwnfth>

Додаткова

1. Про академічну доброчесність: Закон України від 18 грудня 2025 р. № 4742-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4742-20/conv#Text> (дата звернення 28.05.2025).
2. Про вищу освіту : Закон України від 01 липня 2014 р. №1556-VII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення 28.05.2025).
3. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України від 26.11.2015 №848-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19> (дата звернення: 28.08. 2025).
4. Про освіту : Закон України від 05 вересня 2017 р № 2145-VIII: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення 28.05.2026).
5. Педагогічна Конституція Європи URL: Педагогічна конституція Європи URL: <https://svitovid6.webnode.com.ua/news/pedagogichna-konstitutsiya-jevropi/> (дата звернення: 20.08.2025).
6. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року Указ Президента України від 30.09.2019 р. № 722/2019 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text> . (дата звернення 20.08.2025).
7. Фундаментальні цінності академічної доброчесності (міжнародний центр доброчесності (США) URL: <https://saiup.org.ua/resursy/fundamentalni-tsinnosti-akademichnoyi-dobrochesnosti-ukrayinskyj-pereklad/> (дата звернення: 20.08.2025).

6. Електронні інформаційні ресурси

1. Апарат Верховної Ради України представництво веб-сайт. URL: <http://vzvernenn.rada.gov.ua/> (дата звернення: 01.08.2025).
2. Верховна Рада України: офіційний веб-портал: веб-сайт. URL: <http://rada.gov.ua/> (дата звернення: 01.08.2025).
3. КОМПАС:Посібник з освіти в області прав людини за участі молоді: веб сайт URL: <https://www.coe.int/uk/web/compass/what-are-human-rights-> (дата звернення: 01.08.2025).
4. Міністерство освіти і науки України: офіційний веб-портал: веб-сайт. URL: <http://mon.gov.ua/> (дата звернення: 01.08.2025).
5. Національне агентства із забезпечення якості вищої освіти веб-сайт. URL: <https://naqa.gov.ua/> (дата звернення: 01.05.2026).
6. Освітній омбудсмен України. Офіційний веб-портал. URL: <https://eo.gov.ua/> (дата звернення: 01.05.2026).
7. Офіс Президента України: Офіційне інтернет-представництво веб-сайт. URL: <https://www.president.gov.ua/ru> (дата звернення: 01.05.2026).
8. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини веб сайт URL: <http://www.ombudsman.gov.ua/> (дата звернення: 01.05.2026).

Навчальне видання

ПЕДАГОГІКА ВИЩОЇ ШКОЛИ

ЕЛЕКТРОННІ МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до практичних занять з курсу «Педагогіка вищої школи»
для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності В11 Філологія
(спеціалізація: В11.01 Українська мова та література
та В11.10 Прикладна лінгвістика)

Електронне практичне видання

Укладач:

Рябенко Михайло Іванович

В авторській редакції

Затв. авт. 10.07.2026. Шрифт Times New Roman.
Системні вимоги: операційна система сумісна з програмним забезпеченням
для читання файлів формату PDF.
Обсяг 0,7 МБ. Зам. № 3218.

Видавець:

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
вул. Змієнка Всеволода, буд. 2, м. Одеса, 65001, Україна
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 8592 від 23.03.2026 р.
Тел.: (048) 723 28 39, e-mail: druk@onu.edu.ua